

dědice odporovati advitalitní smlouvě pro porušení povinného podílu (§ 1254 o. o. z.).

Pokud se týče práva poplatkového, podléhají smlouvy advitalitní poplatku 50 kr. z každého archu. Požívání samo podrobuje se poplatku teprve při skutečném nápadu dědictví dle zásad poplatkového práva o převodu majetku v případě smrti.

Smlouva antichretická (*pactum antichreticum*) je vedlejší úmluva, kterou se zřizuje věřiteli požívání zastavené věci. Tato úmluva je právně neúčinnou (§ 1372 o. o. z.). Dle řím. práva spočívalo »*pactum antichreticum*« v tom, že bylo zástavnímu věřiteli pro jeho zápůjčku dovoleno místo úroků vybírat plody věci zastavené, kterážto smlouva mohla býti platně uzavřena. Tato úmluva byla též před zavedením o. o. z. s tím obmezením dovolena, že povoleným požíváním zástavy nesměly býti překročeny zákonné úroky; pokud se tak stalo, byla smlouva lichvou (§ 9 pat. ze dne 2. prosince 1803). Dle §§ 1372 a 1159 o. o. z. je tudíž:

1. užívání, ne však též požívání zástavy dovoleno, svolí-li k tomu zástavce; spočívá v povaze zástavy, že se zřizuje za tím účelem, by věřitel z věci zastavené byl uspokojen, kdyby závazek v čas nebyl splněn (§ 447 o. o. z.). Tento účel byl by však ohrožen, kdyby bylo věřiteli dovoleno bezvýminečné užívání, tudíž bez vůle nebo proti vůli zástavce.

2. Užívání zástavy, dlužníkem povolené, smí se dít způsobem dlužníkovi neškodným a to z dvojího důvodu, jednak proto, že zástavní věřitel toho musí dbáti, by byla zástava zachována, ježto mu byla jen svěřena a na dále jako před tím zůstává vlastnictvím dlužníkovým a dále též proto, ježto by to odporovalo pojmu a účelu práva zástavního, kdyby jeho integrita byla porušena užíváním.

3. Bylo-li uzavřeno *pactum antichreticum* a bylo-li prohlášeno neplatným, může žádati zástavce za obnovení (vrácení) zástavy, aniž by věřitel měl nároku na náhradu nákladů správních (rozh. ze dne 12. listopadu 1878 n. 9757). Bylo-li s věřitelem umluveno, že tento místo úroků může počítky bráti z nemovitosti dlužníkovy, je to rovněž *pactum antichreticum*, ježto užívání nemovitosti je užíváním věci zastavené a dlužno tudíž úmluvu jtkovou, která uzavřena byla pod rouškou smlouvy pachtovní, posouditi dle její pravé povahy (rozh. ze dne 29. prosince 1858 č. 14740).

Smlouva dědická.

I. Pojem.

Dědickou smlouvou rozuměti sluší dle obč. z. (§ 1249) smlouvu mezi manžely uzavřenou, kterou budoucí pozůstalost nebo poměrná její část se slibuje a slib ten se přijímá; dle Hartmanna a Ungra záleží však dědická smlouva v tom, že dědic testamentem se povolává, testator však zároveň smlouvou se zavazuje testamentu toho neodvolati (§§ 1249 a 1254 o. o. z.).

II. Forma.

Dědická smlouva státi se musí písemně za šetření všech náležitostí písemné závěti (§ 1249 o. o. z.); jest tedy při posuzování otázky, zda dědická smlouva jest platná, přihlížeti k předpisům §§ 578 a násl. o. o. z. (viz čl. Pořízení poslední). Dědickou smlouvu však nelze uzavřítí ve formě privilegovaného testamentu. Dekret dv. komory ze dne 8. března 1818 nařizuje výslovně, že výhod testamentů vojenských § 600 o. o. z. při dědické smlouvě užití nelze. Nálezem nejv. soudu ze dne 2. června 1885

č. 6396, sb. »Gl. U.« č. 10.591 bylo vysloveno, že dle § 1217 o. o. z. a dle § 1 zák. ze dne 25. července 1871 č. 76 ř. z. smlouvy mezi manžely, k nimž i smlouva dědická dle § 1249 náleží, uzavřeny býti musí bezvýjimečně před notářem. Naproti tomu bylo nálezem nejv. s. ze dne 2. července 1878 č. 3887, sb. »Gl. U.« č. 7049 vysloveno, že netřeba zřizovati před notářem obapolné testamenty mezi manžely, jelikož testamenty ty nemají na sobě podstatné charakteristické známky smlouvy. Podotknouti dlužno, že shora uvedený zák. ze dne 25. července 1871 v Bukovině, Tyrolsku, vyjma obvodu sbor. soudů Tridentského a Roveredského, a v Solnohradsku dosud nenabyl platnosti a nemusí proto ve jmenovaných zemích dědická smlouva před notářem se uzavíratí. Dědická smlouva před notářem a dvěma způsobilými svědky uzavřená a stranami potvrzená, vyhovuje všem náležitostem písemného testamentu dle §§ 579 a 580 o. o. z. (nál. ze dne 15. února 1880 č. 1350, sb. »Gl. U.« č. 1084).

III. Obsah.

Povaha smlouvy dědické toho vyhledává, aby v ní povolán byl dědic, a aby zřizující vzdal se v ní práva povolání to odvolati, neb aby neodvolatelnost jeho jinak byla označena (nál. ze dne 3. října 1866 č. 6875, sb. »Gl. U.« č. 2627); tím právě liší se dědická smlouva od testamentu. V pochybnosti jest za to míti, že jde o vzájemný testament a nikoliv o dědickou smlouvu (nál. ze dne 16. února 1882 č. 13.938, sb. »Gl. U.« č. 8887); tvrzen-li opak, jest bedlivě přihlížeti k předpisům § 1249 o. o. z. t. j. zda výslovně budoucí pozůstalost obapolně byla slíbena a zda slib byl přijat (nál. ze dne 3. března 1863 č. 1085, sb. »Gl. U.« č. 1662). Pozdějším nál. ze dne 11. června 1879 č. 5993, sb. »Gl. U.« č. 8631 bylo ovšem vysloveno, že listina nepřestává býti kvalifikována jako dědická smlouva pouze proto, že v ní poměrná část pozůstalosti výslovně navzájem nebyla přislíbena a slib navzájem přijat; ale vzhledem k podstatě, důležitosti a účinkům dědické smlouvy sluší dřívější přísnější výklad pokládati za správnější. Předpisův o výminkách při smlouvách (§§ 897 až 900 o. o. z.) jest šetřiti i při dědických smlouvách (§ 1251 o. o. z.). Nařízení ve prospěch třetích osob mohou sice býti v dědické smlouvě obsažena, sluší je však pokládati za poslední pořizení a mohou tudíž býti odvolána po případě pozdějším testamentem nebo kodicilem zrušena (roz. ze dne 11. ledna 1870 č. 8352, sb. »Gl. U.« č. 3651). Uzavření a obsah ztracené smlouvy dědické hlavní přísahou dokázati nelze (roz. ze dne 8. října 1878 č. 6061, sb. »Gl. U.« č. 7164).

IV. Způsobilost.

Smlouvu dědickou mohou platně uzavříti jen manželé (§§ 602, 1249 o. o. z.), nebo nastávající manželé, ač dojde-li mezi nimi k platnému manželství (dv. dek. ze dne 25. června 1817 č. 1340 sb. z. s.). Potřebí způsobilosti k poslednímu pořizování i ke smlouvám (§§ 556 a násl., § 865 a násl. o. o. z.). Spolumanžel nesvéprávný může sice jemu přislíbenou a nezavadnou pozůstalost přijati, o vlastní pozůstalosti však může pořizovati jen se svolením soudu; jinak může pořizení takové obstáti jen, pokud jest platným testamentem (§ 1250 o. o. z.). Sporna jest otázka, může-li ten, kdo soudem za marnotratníka byl prohlášen uzavříti dědickou smlouvu s plnými účinky § 1252 o. o. z. Mnozí ji popírají; Unger však má za to, že marnotratník vzhledem k §§ 568 a 1252 o. o. z. může uzavíratí smlouvu dědickou, ovšem jen ve příčině čtvrtiny nebo přesněji vzato ve příčině tří osmin své po-

zůstalosti; opačný náhled zdá se však býti správnějším, poněvadž zákon v § 1250 povšechného výrazu »chránělec« užívá a není podstatného důvodu, proč dávatí zákonným dědicům (dědicové nepominutelní nepadají tu na váhu) přednost před spolumanželem. Dle zákona potřebí jest k uzavření smlouvy dědické, aby tu bylo platné manželství, nikoliv však též, aby manželé společně žili; mohou tedy manželé od stolu a lože rozvedení uzavřítí spolu platně smlouvu o společenství statkův i smlouvu dědickou (nál. ze dne 29. prosince 1886 č. 13.749, sb. »Gl. U.« č. 11.316).

V. Účinky.

Dědická smlouva má tytéž účinky jako testament; zda-li dědic smlouvou dědickou povolán jest způsobilý dědití, posoudí se dle doby skutečného nápadu dědického (§ 545 o. o. z.); spolumanžel může jménem svým přes smlouvu dědickou libovolně nakládati, poněvadž z ní bezprostředně žádné právo nevychází (§ 1252 o. o. z.); ano dle jednoho rozsudku, vyneseného vrch. zem. soudem a potvrzeného nálezením nejv. dv. soudního ze dne 16. února 1882 č. 13.938, sb. »Gl. U.« č. 8887, též časop. »Jur. Bl.« č. 17) může každý ze spolumanželů přes to, že mezi nimi uzavřena dědická smlouva, činiti pravoplatná darování pro případ smrti; že však tento náhled důvodně popírati lze, vysvítá již z § 1253 o. o. z. Dle tohoto § jest totiž čtvrtina čisté pozůstalosti povždy vyhrazena spolumanželu, dědickou smlouvu uzavírajícímu, k volnému pořízení na případ smrti.

Odtud plyne, že darování na případ smrti, jež jest sice právním jednáním mezi živými, s nímž však tytéž účinky, jako s posledním pořízením spojeny jsou, činiti může spolumanžel, dědickou smlouvou zavázaný, jen ohledně oné čtvrtiny, která jest mu volna. Nepořídil-li zůstavitel o této čtvrtině, připadá dědicům zákonným a nikoliv dědici, smlouvou dědickou povolanému, byť by mu i celá pozůstalost byla přislíbena (§ 1253 o. o. z.). Vzhledem k § 1253 o. o. z. nemá při dědické smlouvě místo domněnka, na níž spočívá ustanovení § 713 o. o. z. Z § 1253 nelze dovozovati, že ona čtvrtina k volnému pořízení vyhrazená, jen v tom případě se nedostane dědicům zákonným, když o ní bylo platně pořízeno při účinné smlouvě dědické (rozh. ze dne 22. června 1887 č. 6229, sb. »Gl. U.« č. 11.646). Byl-li spolumanžel k celé pozůstalosti dědickou smlouvou povolán, bylo by též možno povolání to vzhledem k oné čtvrtině čisté pozůstalosti odvolati.

VI. Zánik smlouvy dědické.

Dědicům nepominutelným jsou jejich práva (§ 775 o. o. z.) jako proti jinému posl. pořízení vyhrazena; dědická smlouva může jen dle předpisů zákona (§ 775 a násl. o. o. z.) jako testament platnosti pozbyti (§ 1254 o. o. z.). Dotčené právo musí však během tří let býti ku platnosti přivedeno (§ 1487 o. o. z.). Odpadl-li základ dědické smlouvy a prohlášeno-li to které manželství za neplatné, pozbývá platnosti i dědická smlouva, jež snad byla uzavřena; bylo-li však manželství rozloučeno, jest nevinné straně právo z dědické smlouvy na případ smrti vyhrazeno (§ 1266 o. o. z.). Od dědické smlouvy, o které právě bylo pojednáno, liší se t. zv. singulární neboli partikulární smlouva dědická, jež záleží v tom, že se někomu smlouvou neodvolatelný odkaz zřizuje a jež proto také smlouvou odkazovní nazývána bývá. Schiffner definuje ji jako smlouvu, jíž se závazným způsobem odkaz poskytuje.

VII. Prohlášení smlouvy dědické.

Předpisy ve příčině vyhlášení písemných posledních pořízení a uschování listin (§§ 61, 64 a 68 cis. pat. ze dne 9. srpna 1854) platí i o smlouvě dědické (§ 69 cit. pat.; viz Prohlášení poslední vůle).

VIII. Poplatky.

Dědická smlouva podléhá jakožto listina kolku 1 zl. z prvního archu; z práva v dědické smlouvě se zakládajícího platí se teprve při dědickém nápadu poplatek stanovený pro převod majetku na případ smrti (pol. saz. 52, 101 popl. z.; viz Poplatky z převodů majetkových).

Smlouva kompromisní viz Kompromis.

Smlouva manželská viz Smlouvy svatební.

Smlouva nájemní viz Pacht a nájem.

Smlouva nakladatelská.

I. Pojem.

Nakladatelskou smlouvou nazývá se smlouva, kterou skladatel nebo vlastník literárního neb uměleckého díla třetí osobě uděluje právo je uveřejnit, rozmnožit a v obchod uvést. Definice § 1164 o. o. z. jest příliš úzká a nevyčerpává pojmu smlouvy nakladatelské, neboť § 1164 mluví toliko o spisech, kdežto díla hudební a pod. nelze pod pojem spisu zařadit. Tuto mezeru v zákonné definici § 1164 snaží se § 1171 vyplnit ustanovením, že předpisy o nakladatelské smlouvě vztahují se též na zeměpisné mapy, náčrtky místopisné a hudební skladby. Smlouva nakladatelská náleží k úplatným smlouvám o práci a jest proto zařaděna pod 26. hlavu obč. zák., jež o těchto smlouvách jedná.

Smlouva tato nevyžaduje žádné zvláštní formy; může býti tudíž uzavřena písemně neb ústně, ačkoli ovšem z pravidla se uzavírá písemně. V celku platí pro smlouvu nakladatelskou ustanovení o smlouvě námezdní.

II. Zvláštní předpisy platné pro smlouvu nakladatelskou lze následovně shrnouti:

1. Autor jest povinen dílo dle úmluvy, tedy v ustanovený čas odevzdati, jinak má nakladatel právo od smlouvy odstoupiti a lze-li skladateli dokázati zavinění, též žádati náhradu škody (§ 1166 o. o. z.). Toto ustanovení úplně souhlasí se všeobecnou zásadou § 1154 o. o. z., kteráž platí o každé smlouvě námezdní.

2. Nakladatelská smlouva určuje rozsah práv nakladatelových a stanoví z pravidla počet exemplářů, jež nakladatel smí vydati, resp. ustanovuje rozsah vydání.

3. Byl-li počet exemplářů určen, má nakladatel zapotřebí ku každému novému vydání souhlasu skladatelova a musí se s ním o podmínkách dalšího vydání opět dohodnouti (§ 1166 o. o. z.).

4. Bylo-li však rozmnožení díla nakladateli zcela všeobecně ponecháno, může vydati libovolný počet výtisků atd. vztažmo libovolný počet vydání uspořádati, nesmí však žádných změn beze svolení skladatelova na díle předsevzít. Z pravidla se však činí smlouva toliko o jediném vydání s určitým počtem výtisků.

5. Nakladatel jest povinen dílo v umluveném nebo přiměřeném způsobu a v určené nebo obvyklé lhůtě rozmnožit a o rozšíření jeho pečovat.

6. Pokud nakladatel smluvený náklad úplně neodbyl, jest skladatel oprávněn nové vydání uspořádati jen tenkrát, jestliže nakladateli za exempláře posud ještě v zásobě se nacházející náhradu poskytne (§ 1168 o. o. z.).